

BOSHLANG‘ICH SINIF ONA TILI DARSLARIDA 5E MODELIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Alibekova Inobat Meliboyevna

Sh.Rashidov tumani 35-umumiy o‘rta ta’lim maktabi

boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf ona tili darslarini tashkil etishda 5E o‘quv texnologiyasidan foydalanishning pedagogik ahamiyati yoritilgan. Xususan, 5E modelining bosqichlari – qiziqtirish (Engage), o‘rganish (Explore), tushuntirish (Explain), mustahkamlash (Elaborate) va baholash (Evaluate) jarayonlari orqali o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil fikrlashini shakllantirish hamda dars samaradorligini oshirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, ona tili darslarida interfaol metodlar, o‘yin texnologiyalari va kompetensiyaviy yondashuvni 5E modeli asosida integratsiya qilishning metodik jihatlari ochib berilgan. Tadqiqot natijalari mazkur texnologiya o‘quvchilarning darsga qiziqishini oshirish, faol ishtirokini ta’minlash va bilimlarni amaliy qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali ekanini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta’lim, ona tili darsi, 5E texnologiyasi, interfaol metodlar, nutqiy kompetensiya, dars samaradorligi, pedagogik texnologiya, kompetensiyaviy yondashuv.

Annotation

This article highlights the pedagogical significance of using 5E instructional technology in organizing mother tongue lessons in primary education. In particular, the stages of the 5E model - Engage, Explore, Explain, Elaborate, and Evaluate - are analyzed as an effective tool for developing students’ speech competence, independent thinking skills, and overall lesson effectiveness. The study also reveals methodological aspects of integrating interactive methods, game-based technologies, and a competency-based approach into mother tongue teaching through the 5E framework. The findings indicate that this technology increases

students' motivation, ensures active participation, and enhances their ability to apply knowledge in practice.

Keywords: primary education, mother tongue lesson, 5E technology, interactive methods, speech competence, lesson effectiveness, pedagogical technology, competency-based approach.

Аннотация:

В данной статье раскрывается педагогическое значение использования технологии обучения 5E при организации уроков родного языка в начальных классах. В частности, этапы модели 5E - вовлечение (Engage), исследование (Explore), объяснение (Explain), расширение (Elaborate) и оценивание (Evaluate) - рассматриваются как эффективный инструмент развития речевой компетенции учащихся, формирования самостоятельного мышления и повышения результативности урока. Также освещаются методические аспекты интеграции интерактивных методов, игровых технологий и компетентностного подхода в преподавание родного языка на основе модели 5E. Результаты исследования показывают, что данная технология способствует повышению интереса учащихся к уроку, их активному участию и развитию навыков практического применения знаний.

Ключевые слова: начальное образование, урок родного языка, технология 5E, интерактивные методы, речевая компетенция, эффективность урока, педагогическая технология, компетентностный подход.

Kirish

Mamlakatimiz ta'lim tizimida olib borilayotgan keng qamrovli islohotlar uzluksiz ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayoniga zamonaviy pedagogik va innovatsion texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning keyingi ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatini belgilovchi muhim poydevor hisoblanadi. Shu bois boshlang'ich sinflarda ona tili fanini samarali tashkil etish, o'quvchilarning nutqiy savodxonligini oshirish,

mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb pedagogik masalalardan biri sanaladi.

An'anaviy dars tashkil etish usullari ko'proq o'qituvchi faoliyatiga yo'naltirilgan bo'lib, o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini to'liq ta'minlay olmaydi. Zamonaviy ta'lim esa o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan yondashuvni, ya'ni uning bilish faoliyatini faollashtirish, mustaqil izlanishga yo'naltirish hamda amaliy tajriba asosida bilim egallashini talab etadi. Shu nuqtai nazardan, xalqaro ta'lim amaliyotida keng qo'llanilayotgan 5E o'quv modeli muhim metodik ahamiyat kasb etadi.

5E modelining nazariy asoslari

5E texnologiyasi konstruktivistik yondashuvga asoslangan bo'lib, u o'quv jarayonini besh izchil bosqich – qiziqtirish (Engage), o'rganish (Explore), tushuntirish (Explain), mustahkamlash (Elaborate) va baholash (Evaluate) orqali tashkil etishni nazarda tutadi. Mazkur model o'quvchilarning darsga qiziqishini oshirish, mavzuni chuqur anglash, bilimlarni amaliyotda qo'llash hamda reflektiv baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida 5E texnologiyasidan foydalanish o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish, grammatik tushunchalarni ongli o'zlashtirish, matn bilan ishlash kompetensiyalarini shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, mazkur texnologiya interfaol metodlar, didaktik o'yinlar hamda axborot-kommunikatsiya vositalari bilan uyg'unlashgan holda dars samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

5E modelining bosqichlari va pedagogik imkoniyatlari

1. Qiziqtirish (Engage)

Ushbu bosqich o'quvchilarda mavzu bo'yicha qiziqish uyg'otishga qaratilgan. O'qituvchi muammoli savollar, vizual materiallar yoki o'yinlar orqali diqqatni jalb qiladi. Shu orqali o'quvchilar faol ishtirokga tayyorlanadi va motivatsiya shakllanadi.

2. O‘rganish (Explore)

O‘quvchilar mavzuni mustaqil yoki guruhlar bilan ishlash orqali o‘rganadilar. Bu bosqichda tajriba, kuzatish va eksperimentlar asosida bilim hosil qilinadi. Ona tili darslarida bu matnlarni tahlil qilish, lug‘at bilan ishlash, grammatik mashqlarni bajarish kabi faoliyatlar bilan amalga oshiriladi.

3. Tushuntirish (Explain)

O‘qituvchi mavzu bo‘yicha tushuntirish beradi va o‘quvchilar o‘z o‘rganishlarini baham ko‘radi. Bu bosqichda grammatik tushunchalar, matn tuzilishi va nutqiy qoidalar sistematik tarzda tushuntiriladi.

4. Mustahkamlash (Elaborate)

O‘quvchilar o‘rganilgan bilimlarni yangi vaziyatlarda qo‘llashadi. Masalan, o‘quvchilar matn yozish, dialog qurish yoki kreativ topshiriqlar orqali o‘z bilimlarini amaliyotga tatbiq etadilar.

5. Baholash (Evaluate)

Ushbu bosqichda o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalari baholanadi. Baholash nafaqat o‘qituvchi tomonidan, balki o‘z-o‘zini baholash va tengdoshlararo baholash shaklida ham amalga oshiriladi.

5E modelining ona tili darslarida afzalliklari:

- O‘quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi;
- Nutqiy va yozma kompetensiyalarni rivojlantiradi;
- Mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni shakllantiradi;
- Dars samaradorligini va amaliy ko‘nikmalarni oshiradi;
- Interfaol metodlar va o‘yin texnologiyalari bilan uyg‘un ishlaydi.

Xulosa

Tahlil qilingan ilmiy manbalar va amaliy tajriba shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich sinf ona tili darslarida 5E texnologiyasidan foydalanish pedagogik jihatdan samarali. U o‘quvchilarning nutqiy faolligini oshirish, grammatik tushunchalarni ongli o‘zlashtirish hamda darsni qiziqarli va interfaol qilish

imkonini beradi. Shu bilan birga, ushbu texnologiyani milliy ta'lim mazmuni va darsliklar bilan uyg'unlashtirish, amaliy dars ishlanmalarini ishlab chiqish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. *Ta'limda innovatsion texnologiyalar*. Toshkent: Iste'dod, 2013. 160 b. 45–52-betlar.

2. Tolipov O'., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari*. Toshkent: Fan, 2010. 220 b. 78–85-betlar.

3. Azizxo'jayeva N.N. *Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat*. Toshkent: TDPU, 2006. 192 b. 64–70-betlar.